

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Анотація. Визначено значення внутрішнього контролю, доведено необхідність його створення в бюджетних установах.

Аннотация. Определено значение внутреннего контроля, доказана необходимость его создания в бюджетных учреждениях.

Annotation. The value of internal control is defined, the necessity of its creation for budgetary establishments is proved.

Ключові слова: система контролю, внутрішній контроль, попередній контроль, поточний контроль, наступний контроль.

Ринкові відносини, що розвиваються в Україні, передбачають посилення зацікавленості суб'єктів господарювання в ефективності власної діяльності. Реалізація цього важливого завдання вимагає раціональної організації системи внутрішнього контролю. Ефективно створена та організована система внутрішнього контролю є основою успішної діяльності будь-якого суб'єкта діяльності. Питання внутрішнього контролю, який має здійснюватися у бюджетних установах, досить гостро постає саме в сучасних умовах господарювання. Проблема розвитку внутрішнього контролю в Україні присвятили свої праці багато авторів, зокрема Н. Івануса [1], Піхоцький В. Ф., Сивульський М. І., Федосов В. М., Чечуліна О. О., Чугунова І. Я. та ін.

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування поняття "внутрішній контроль у бюджетних установах" та визначення змісту внутрішнього контролю. У процесі дослідження були використані такі методи: аналіз, синтез, узагальнення та систематизація.

Проаналізувавши наукові статті і певні літературні джерела, ми побачили, що визначення внутрішнього контролю науковцями дається по-різному, але, на нашу думку, найбільш повним є таке: внутрішній контроль – це система заходів, визначених управлінським персоналом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного використання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій [2, с. 46].

Зміст внутрішнього контролю доцільно визначати шляхом дослідження його класифікації. Внутрішній контроль поділяється на попередній, поточний і наступний.

Попередній контроль виконує запобіжну функцію, і зміст його полягає у виявленні й попередженні можливих негативних явищ, що можуть настати за наявності обставин, які вже існують і можуть негативно проявитися у майбутньому. Так, за попереднім контролем виявляється відповідність установленим щодо суб'єкта та його діяльності вимогам заявлених характеристик тощо. Прикладом попереднього контролю може бути діяльність уповноважених державних органів з державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності. Органи, що здійснюють державну реєстрацію, перевіряють наведені відомості та документи лише в матеріалах, поданих відповідно до чинного законодавства. Суб'єкти підприємницької діяльності лише починають свою роботу, і на цій стадії попередній контроль є контролем лише щодо законності їх намірів, а не самих дій.

Поточний (оперативний) контроль проводиться в процесі виконання управлінських рішень, поставлених завдань, взятих зобов'язань. Завдання такого контролю полягає в перевірці дотримання умов на конкретних стадіях виконання, виявленні можливих недоліків та завчасному попередженні можливих негативних наслідків неправомірних дій. Поточний контроль здійснюється упродовж усього періоду виконання завдання чи діяльності контролюваного об'єкта. Він дає змогу отримувати відомості не лише про саму діяльність загалом або бездіяльність, а й її відповідність та обсяг щодо попередньо зазначених чи встановлених завдань.

Наступний контроль на відміну від попередніх видів має за мету з'ясувати відповідність результату початковому рішення. Основною метою такого контролю є оцінка досягнутого та розробка стратегії на майбутнє. Наступний контроль, або контроль за виконанням поставлених завдань, управлінських рішень чи доручень посадових осіб, здійснюється по закінченні діяльності за її результатом і ні змінювати, ні втручатися у процес виконання управлінського рішення вже не може. За допомогою цього виду контролю перевіряється факт виконання, доцільність та законність дій у цілому. Проведення такого контролю може сприяти виробленню наступних рішень та проведенню управлінських дій.

У сучасних умовах внутрішній контроль набуває дедалі більшого значення, адже виступає засобом поліпшення показників діяльності підприємств і організацій, їх подальшого розвитку та вдосконалення.

Внутрішній контроль фіксує та відслідковує дотримання суб'єктами контролю вимог чинних законодавчих та нормативних актів щодо ефективності та цільового використання бюджетних або власних коштів, збереження майна; правомірності й ефективності використання фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, достовірності бухгалтерського обліку і звітності тощо [3, с. 57].

Таким чином, внутрішній контроль є одним із важливих факторів, що визначає ефективність діяльності

процес перевірки як систему. Надане визначення найбільш повно віддзеркалює сутність внутрішнього контролю у бюджетних установах. Зміст внутрішнього контролю проявляється через його класифікацію. Обов'язкове запровадження внутрішнього контролю бюджетних установ є одним із напрямів удосконалення системи контролю в цілому, що дасть можливість скоротити видатки і зробити державний фінансовий контроль ефективнішим. Тому розроблення адекватних механізмів діяльності внутрішнього контролю стає необхідним.

Наук. керівн. Дікань Л. В.

Література: 1. Івануса Н. Внутрішній контроль: сучасний стан і перспективи розвитку / Івануса Н. // Наука молода. – 2006. – № 6. – С. 156–158. 2. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. к.е.н. проф. М. Д. Корінка. – Фастів : Поліфаст, 2006. – 440 с. 3. Гавришко І. К. Вимоги до оцінки якості внутрішнього контролю / Гавришко І. К. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 7. – С. 56–62.